

СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ І ВИДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА УМОВ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

О.В. Шипунова,

к.е.н., доцент ДВНЗ «УАБС НБУ»,

Ю. В. Єльнікова,

студентка 5 курсу ДВНЗ «УАБС НБУ».

Анотація. У статті проаналізовано сутність та розкрито основні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до визначення поняття «фінансовий контроль». Також розглянуто суб'єкт, об'єкт, предмет та функції державного фінансового контролю.

Ключові слова: фінансовий контроль, об'єкт фінансового контролю, суб'єкт фінансового контролю, предмет фінансового контролю, функції фінансового контролю.

Аннотация. В статье проанализирована сущность и раскрыты основные подходы отечественных и зарубежных ученых к определению понятия "финансовый контроль". Также рассмотрено субъект, объект, предмет и функции государственного финансового контроля.

Ключевые слова: финансовый контроль, объект финансового контроля, субъект финансового контроля, предмет финансового контроля, функции финансового контроля.

Annotation. The article has analyzed the nature and revealed the main approaches of domestic and foreign scholars to the definition of "financial control". Also the subject, object, object and functions of state financial control have been researched.

Key words: financial control, financial control object, financial control subject, financial control functions

Вступ. На сьогоднішній день можна констатувати той факт, що за роки реформ, проведених на території України, не вдалося створити ефективної системи державного фінансового контролю та регулювання. В зв'язку з цим актуальними є питання пов'язані з формуванням в нашій країні ефективного державного фінансового контролю, який би функціонував як цілісна система, при цьому, виключивши негативний вплив суто відомчого підходу. Адже на сьогодні одним із головних недоліків діючої системи державного фінансового контролю в Україні є її змістовна й організаційна роздрібненість на окремі ізольовані ланки, відсутність єдиної методологічної бази та технології здійснення державного фінансового контролю, спільного інформаційного простору контрольних органів. Водночас спостерігається дублювання діяльності різних контролюючих органів.

Постановка задачі. Нині недостатньо налагоджена співпраця органів державного відомчого та незалежного фінансового контролю, координація їх дій. Разом з тим, діяльність органів державного фінансового контролю ускладнюється і внаслідок недосконалості та суперечливості чинного законодавства і нормативно-правових актів, які дають змогу по-різному трактувати та розцінювати фінансові операції, показники господарської та бюджетної діяльності, а також надто низького рівня належного попереднього та поточного контролю як з боку органів управління, так і розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів.

Проблеми фінансового контролю досліджували багато відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Рекомендації та наукові розробки щодо їхнього теоретичного та практичного вирішення висвітлили у своїх наукових працях такі вчені, як: Базась М. Ф. [2], Василик О. Д. [5], Вознесенський Е. О. [6], Савченко Л. А. [15], Стефонюк І. Б. [17] та інші. У цих публікаціях надано певні економічні категорії, пов'язані з даною темою, проблемні аспекти класифікації видів фінансового контролю тощо.

Існування зазначених проблем є прямим наслідком нерозуміння представниками державних органів змістовного наповнення поняття

«фінансовий контроль», його функцій, а також елементів системи даної категорії (предмет, об'єкт, суб'єкт).

Результати дослідження. Перш за все слід відмітити, що існування фінансового контролю об'єктивно зумовлене. Це пов'язано в першу чергу з тим, що фінансам як економічній категорії притаманні не тільки розподільча, а й контрольна функції.

Фінансовий контроль здійснюється в установленому законодавством порядку всією системою органів державної влади та місцевого самоврядування, в тому числі спеціальними контролюючими органами. При цьому слід мати на увазі, що фінансовий контроль є однією із завершальних стадій управління фінансами і водночас він є необхідною умовою ефективності управління фінансовими відносинами в цілому. Особливе місце фінансового контролю в загальній системі контролю як елемента в системі управління суспільними процесами зумовлюється його специфікою, що проявляється в контрольній функції самих фінансів. Об'єктивно властива фінансам здатність виражати специфічну сторону виробничо-господарської діяльності в будь-якій сфері робить фінансовий контроль всеохоплюючим і всеосяжним [15]. Отже, фінансовий контроль слугує важливим способом забезпечення законності та доцільності здійснюваної фінансової діяльності.

Розкриємо зміст поняття «фінансовий контроль». При цьому слід зазначити, що не існує єдиного трактування даної категорії як серед вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Згідно з проведеним аналізом визначень поняття «фінансовий контроль» можна стверджувати, що змістовне наповнення визначення даної дефініції змінювалося з розвитком суспільства. Так, наприклад, в більшості наукових джерел соціалістичного періоду фінансовий контроль трактувався як одна із сфер, ланок, форм, галузей контролю за суспільним виробництвом і розподілом продуктів. В зв'язку з початком процесу одержавленості власності дане поняття пов'язувалось тільки з державним контролем. Також характерним є ототожнення фінансового контролю з контрольною функцією фінансів. Що ж

стосується сьогодення, то з урахуванням змін, що відбулися протягом останнього десятиріччя, в тому числі і в економічній сфері, дещо змінилися підходи до визначення поняття фінансового контролю [3].

Виходячи з проведеного аналізу трактування поняття «фінансовий контроль» усі підходи умовно можна об'єднати у п'ять груп, в залежності від аспекту, у якому вони розглядають поняття «фінансовий контроль» (таблиця 1).

Таблиця 1 – Визначення «фінансовий контроль» у сучасній науковій літературі

Група	Автор	Визначення
Як функція управління відносинами фінансовими системами	О. Д. Василик	«фінансовий контроль за своєю економічною суттю – це функція управління, яка включає сукупність спостережень, перевірок за діяльністю об'єкта управління з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийняття рішень і результатів їх виконання» [5].
	Л. Ф. Зверенчук, Я. И. Гуральник, В. Ф. Журко	«контроль ... є складовою частиною роботи по управлінню народним господарством та його ланками. ... Це функція імпонентна усякому управлінню.» [10].
	О. П. Кириленко	«Фінансовий контроль - це один з елементів управління фінансами; особлива діяльність по перевірці правильності вартісного розподілу валового національного продукту, утворення і витрачання фондів грошових коштів» [12].
Як контрольна функція	Л. А. Савченко	Стверджував, що фінансовий контроль слід розглядати в двох аспектах. Він завжди супроводжує людську діяльність, є важливою функцією державного управління, бо слугує цілям перевірки правильності дій. Управління неможливе без отримання інформації про виконання правових приписів, і таку інформацію надає контроль. Його основною метою у даному випадку буде з'ясування, чи всі можливі засоби були використані для виконання управлінського рішення, чи всі умови створені для його реалізації, чи є помилки і недоліки, та які шляхи їх усунення.» [15].
	В. М. Радіонова, В. І. Шлейников	Розглядали фінансовий контроль як одну з функцій системи управління фінансовими відносинами, основним завданням якої є відстеження правильності функціонування цих відносин на рівні конкретного об'єкта управління з метою визначення обґрунтованості і ефективності управлінських рішень та ступеня їх реалізації, виявлення відхилень, про які доцільно повідомляти органи, які можуть вплинути на покращення ситуації. [14].
	Т. О. Башкатова	Фінансовий контроль є невід'ємним елементом управління фінансовими та грошовими потоками на макро-, та мікрорівні з метою забезпечення доцільності та ефективності фінансових операцій. [3].
Як контрольна функція	Є. В. Калюга	Стверджує, що фінансовий контроль ґрунтується на використанні контрольної функції фінансів і виступає як один із проявів її важливого значення в розширеному відтворенні. [11].

	Н. В. Фадейкіна, В. О. Воронов	Під фінансовим контролем розуміють особливу функцію фінансів, метою якої є розкриття відхилень від прийнятих стандартів законності та ефективності управління фінансовими ресурсами [18]
Як діяльність різних контролюючих органів та система їх нагляду	О. О. Анісімов	Фінансовий контроль – це нагляд за належною реалізацією фінансової політики панівного класу органами управління у процесі виконання останніми функцій держави [1].
	Е. А. Вознесенський	Стверджував, що фінансовий контроль - це контроль за фінансовою й господарською діяльністю господарюючих суб'єктів, що не виключає, а припускає необхідність здійснення інших видів контролю за господарською діяльністю [6]
	М. С. Малєїн	Фінансовий контроль - це діяльність фінансових, кредитних та господарських органів (організацій), спрямована на забезпечення фінансової, бюджетної, кредитної, розрахункової та касової дисципліни у процесі виконання планів. Така діяльність регулюється правовими нормами та заключається у перевірці законності, обґрунтованості та раціональності грошових витрат [13]
	Л. К. Воронова	Пропонує трактувати фінансовий контроль як діяльність державних органів і недержавних організацій по забезпеченню законності, фінансової дисципліни і доцільності при мобілізації, розподілі і використанні грошових коштів і зв'язаних з цим матеріальних цінностей [7].
	А. Г. Грязнова, О. В. Маркіна	Фінансовий контроль здійснюється у встановленому порядку усією системою органів державної влади та органів місцевого самоврядування, у тому числі спеціальними контролюючими органами при участі громадських організацій, трудових колективів та громадян [9].
Як один з видів державного контролю	Б. Г. Болдирев	Трактує фінансовий контроль як форму державного контролю за утворенням, розподілом та використанням ресурсів усіх ланок фінансової системи [4].
	О. Ю. Грачова, Е. Д. Соколова	Фінансовий контроль - вид державного контролю, який спрямований на перевірку витрачання державних коштів, своєчасності та повноти мобілізації державних ресурсів, законності витрат та доходів усіх ланок фінансової системи, дотримання правил обліку та звітності [8].
Як сукупність заходів, які проводяться контролюючими органами	Р. Г. Сомоев	Фінансовий контроль - це сукупність заходів, які проводять суб'єкти контролю по перевірці фінансових та пов'язаних з ними операцій та дій органів державної влади, муніципальних утворень, підприємств, установ, організацій, а також населення з застосуванням специфічних форм та методів організації [16].
	І. Стефанюк	Фінансовий контроль – це система активних дій, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадянами України, по стеженню за функціонуванням будь-якого об'єкта управління в частині утворення, розподілу та використання ним фінансових ресурсів з метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності,

		виявлення і блокування в ній відхилень, що перешкоджають законному і ефективному використанню майна і коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб, та удосконалення управління економікою [17].
	В. З. Шевлоков	Фінансовий контроль - сукупність дій та операцій по перевірці фінансових та пов'язаних з ними питань діяльності суб'єктів господарювання та управління з застосуванням специфічних форм та методів його організації [19].

Отже, проаналізувавши трактування даної категорії як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, на нашу думку, вичерпне визначення даного поняття пропонує І. Стефанюк. Згідно з яким фінансовий контроль - це система активних дій, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадянами України, по стеженню за функціонуванням будь-якого об'єкта управління в частині утворення, розподілу та використання ним фінансових ресурсів з метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення і блокування в ній відхилень, що перешкоджають законному і ефективному використанню майна і коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб, та удосконалення управління економікою[17].

Що ж стосується інших визначень, то, на нашу думку вони не досить повно розкривають зміст фінансового контролю. Так, наприклад, трактування О. Ю. Грачова та Е. Д. Соколова містить неповний перелік суб'єктів контролю, оскільки виключається можливість його здійснення суб'єктами господарювання, аудиторамі тощо, тобто суб'єктами, які не належать ні до державних, ні до органів місцевого самоврядування. Також в даному визначенні не враховано те, що фінансові ресурси держави включають державні фінансові ресурси, в тому числі органів місцевого самоврядування, ресурси суб'єктів підприємництва та населення, так як, на думку науковця, є зайвим у визначенні зазначати фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. При цьому неоднозначність трактування поняття «фінансового контроль» науковцями дає привід для того, щоб звернутися до

законодавчих документів, які б могли узгодити погляди на дане питання. При аналізі нормативно-правової бази, яка безпосередньо регулює здійснення фінансового контролю, ми дійшли до висновку, що дана сфера діяльності не достатньо врегульоване, а законодавча база у цій галузі відстає від економічної реальності, завдань держави у фінансовій сфері. Цю думку підтверджує й те, що на сьогодні залишається не прийнятим Закон України «Про фінансовий контроль в Україні», який повинен стати основним нормативно-правовим актом, що регламентуватиме систему відносин фінансового контролю.

Проблема правової неврегульованості фінансового контролю зумовлена такими чинниками:

- нечіткістю понятійних формувань, що призводить до неоднозначного, а іноді неправильного тлумачення правових норм;
- неузгодженістю між собою основних положень частини нормативно-правових актів;
- застарілістю частини [15].

Правильному розумінню фінансового контролю сприятиме виділення суб'єктів, предмета і об'єктів контролю.

Слід відмітити, що на сьогоднішній день ні нормативно-правові акти, ні навчальна чи наукова література не містять чіткого і повного переліку суб'єктів фінансового переліку (таблиця 2).

Таблиця 2 - Аналіз підходів щодо окреслення суб'єктів фінансового контролю у сучасній науковій літературі

Автор	Суб'єкти фінансового контролю
М. Ф. Базась	Суб'єкти фінансового контролю поділяються на: - органи державної: влади та управління (Рахункова палата, Державна податкова адміністрація України, Міністерство фінансів України та його підрозділи (державна контрольно-ревізійна служба України, Державне казначейство України), Фонд державного майна України, Міністерство економіки Міністерство фінансів України, Міністерство праці та соціальної політики України, Державний комітет статистики України, Антимонопольний комітет України, Національний банк України; - спеціалізовані органи контролю (Державний комітет України із стандартизації, метрології та сертифікації, Державний митний комітет України, Державний комітет України у справах захисту прав споживачів,

	<p>Державна інспекція України контролю за цінами, Державна автомобільна інспекція, Державна пожежна інспекція, Державна санітарна інспекція);</p> <ul style="list-style-type: none"> - ради депутатів різних рівнів та їхні комісії, незалежні профспілки, члени партій та рухів; - незалежні спеціалізовані фірми (аудиторські фірми), окремі фізичні особи (аудитори); - контрольно-ревізійні служби міністерств, відомств, концернів, асоціацій, акціонерних виробничих об'єднань; - утворені власником органи, бухгалтерська та фінансово-економічна служби, аудиторські фірми (аудитори) [2].
Л. К. Воронова	<p>Позначає їх словосполученням «контролюючі органи». При цьому автор наголошує на тому, що ця група суб'єктів наділена владними повноваженнями для досягнення цілей контролю та приділяє увагу Верховній Раді України, Рахунковій палаті, Президенту України, Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України, Державному казначейству України, органам державної податкової служби України, Аудиторській палаті. Про інші суб'єкти фінансового контролю, такі як органи місцевого самоврядування, громадські (аудиторські) і самі господарюючі суб'єкти [7].</p>
Л. А. Савченко	<p>Суб'єкти фінансового контролю поділяються на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та інші державні органи, органи місцевого самоврядування, які поряд з виконанням інших функцій наділені контрольними повноваженнями. Для цих суб'єктів контроль на функція у фінансовій сфері є другорядною; - контролюючі суб'єкти: Рахункова палата, органи державної податкової служби України, Національний банк України, Державна митна служба України, Державне казначейство України, Державна контрольно-ревізійна служба України, Аудиторська палата України, Державний комітет фінансового моніторингу, інші державні органи, недержавні організації, незалежні аудитори, також відповідні служби підприємств, установ, організацій, основною функцією яких є здійснення фінансового контролю [15].

В результаті проведеного дослідження, на нашу думку, більш повним і логічним є перелік, запропонований Савченком Л. А., який не тільки всебічно розкрив даний аспект, а й здійснив класифікацію суб'єктів адекватну реальності. Об'єктом фінансового контролю є суб'єкти господарювання, тобто всі юридичні та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з використанням суспільної власності.

В свою чергу, під предметом фінансового контролю необхідно розуміти діяльність об'єктів фінансового контролю - суб'єктів господарювання, всіх юридичних і фізичних осіб, діяльність яких пов'язана з використанням суспільної власності, та її окремі аспекти - фінансові операції та процеси, які

розглядаються з позицій законності, достовірності, доцільності й економічної ефективності, збереження власності, правильності формування й використання капіталу. При цьому слід мати на увазі, що для кожного суб'єкта господарювання, в залежності від особливостей функціонування, форми власності тощо характерною є своя діяльність.

Розглянемо предмет фінансового контролю на прикладі суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом товарів, робіт і послуг. При цьому відзначимо, що до окреслення цієї категорії стосовно промислових підприємств необхідно підходити відповідно до циклу їх діяльності (таблиця 3).

Таблиця 3 – Аналіз предмету фінансового контролю промислових підприємств

Стадія циклу	Предмет фінансового контролю
Виробництво	Фінансові операції та процеси, пов'язані із процесом виробництва: власне виробництвом, предметами і засобами виробництва, які вивчаються з огляду дотримання правил нормування, тарифних ставок, розцінок, посадових окладів, умов і охорони праці, правильності й своєчасності розрахунків з робітниками й службовцями, додержання порядку формування прибутку, збереження, використання засобів виробництва та інших елементів виробничих процесів.
Розподіл	Фінансові операції та процеси, пов'язані з відтворенням засобів виробництва, розподілом та перерозподілом заново створеного продукту.
Обмін	Фінансові операції та процеси, пов'язані з реалізацією продукції.
Споживання	Фінансові операції та процеси, пов'язані з виробничий й особистим споживанням, відтворенням і розширенням виробничих фондів і задоволенням суспільних потреб

Слід відмітити, що єдиного підходу щодо визначення та видів функцій фінансового контролю у науковій літературі також не існує (таблиця 4).

Таблиця 4 - Аналіз функцій фінансового контролю у сучасній науковій літературі

Автор	Функції фінансового контролю
М. Ф. Базась	<ul style="list-style-type: none"> - спостереження і контроль за діяльністю та фактичним станом суб'єкта господарювання; - пізнавальна (виявлення причин та доведення фактів, які негативно впливають на функціонування системи управління та упорядкування адміністративних відносин); - інформаційно-аналітична (одержана під час контролю інформація є підставою для прийняття адекватних управлінських рішень і проведення коригуючих дій, щоб забезпечити нормальне функціонування об'єкта перевірки); - профілактична (виявлення фактів порушення законодавства та сприяння

	<p>ліквідації явищ, які породжують безгосподарність підприємств та недотримання вимог чинних нормативних документів у майбутньому);</p> <ul style="list-style-type: none"> - сприяння діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності за допомогою економічних важелів та стимулів; - мобілізуюча (при здійсненні контролю виявляють і недоліки, і позитивне у діяльності підприємств, які як позитивний досвід можуть використовуватись на інших підприємствах); культурна (виховання ощадливості при витрачанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів); перспективно-дійова функція
	<p>(надання рекомендацій для вжиття заходів і вдосконалення системи управління) [2].</p>
Г. Ю. Грачова	<ul style="list-style-type: none"> - виявлення відхилень (встановлення відхилень у: виконанні законів у частині використання коштів державного бюджету; формуванні доходної частини і використанні видаткової частини бюджету; сфері фінансової діяльності міністерств і відомств, підприємств і організацій); - аналіз виявлених відхилень (передбачає дослідження фактів, що визначили те чи інше відхилення, встановлення особистостей, відповідальних за відхилення); - корегування (полягає у розробці пропозицій по усуненню виявлених відхилень у процесі формування та виконання бюджету, а також у процесі фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій); - превенції (проявляється у проведенні профілактичної роботи по запобіганню правопорушенням); - правоохоронна (спрямована на запобігання, зупинення неправомірних дій і пов'язана із застосуванням заходів юридичної відповідальності до винних осіб) [8].
Л. А. Савченко	<ul style="list-style-type: none"> - інформаційна: в результаті здійснення фінансового контролю відбувається збір певної інформації, яка свідчить про результати функціонування підконтрольного суб'єкта, його діяльність у сфері публічних фінансів, управління державним чи комунальним майном тощо та є підставою для прийняття відповідного управлінського рішення, проведення необхідних дій, що забезпечать нормальне функціонування підконтрольного суб'єкта, зокрема вжиття корегуючих заходів тощо. - аналітична; - стабілізуюча; - правоохоронна; - запобіжна; - виховна [15].

Здійснивши аналіз функцій фінансового контролю, на нашу думку, до їх переліку слід віднести наступні:

- пізнавальна: виявлення причин та доведення фактів, які негативно впливають на функціонування системи управління та упорядкування адміністративних відносин;

- інформаційно-аналітична;

- профілактично-запобіжна: виявлення фактів порушення законодавства та сприяння ліквідації явищ, які породжують безгосподарність підприємств та недотримання вимог чинних нормативних документів у майбутньому);

- сприяння діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності за допомогою економічних важелів та стимулів;

- мобілізуючо-стабілізуюча: при здійсненні контролю виявляють і недоліки, і позитивне у діяльності підприємств, які як позитивний досвід можуть використовуватись на інших підприємствах); культурна (виховання ощадливості при витрачанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів);

- правоохоронна;

- виховна.

В результаті проведеного дослідження, можемо представити фінансовий контроль як систему взаємопов'язаних елементів (рисунок 2).

Висновки. Проаналізувавши трактування категорії «фінансовий контроль» як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, а також визначивши його суб'єкти, об'єкти, основні функції та завдання, можна зробити висновок, що фінансовий контроль слід трактувати як діяльність, яка здійснюється органами державної влади і місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадянами України по забезпеченню законності, фінансової дисципліни і доцільності при мобілізації, розподілі і використанні грошових коштів і зв'язаних з цим матеріальних цінностей з метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення і блокування в ній відхилень, що перешкоджають законному і раціональному використанню майна і коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб та управління економікою.

Запропоноване нами визначення розкриває зміст фінансового контролю, окреслює коло його суб'єктів, сферу дії та мету здійснення, що сприятиме його ефективній та раціональній організації на практиці.

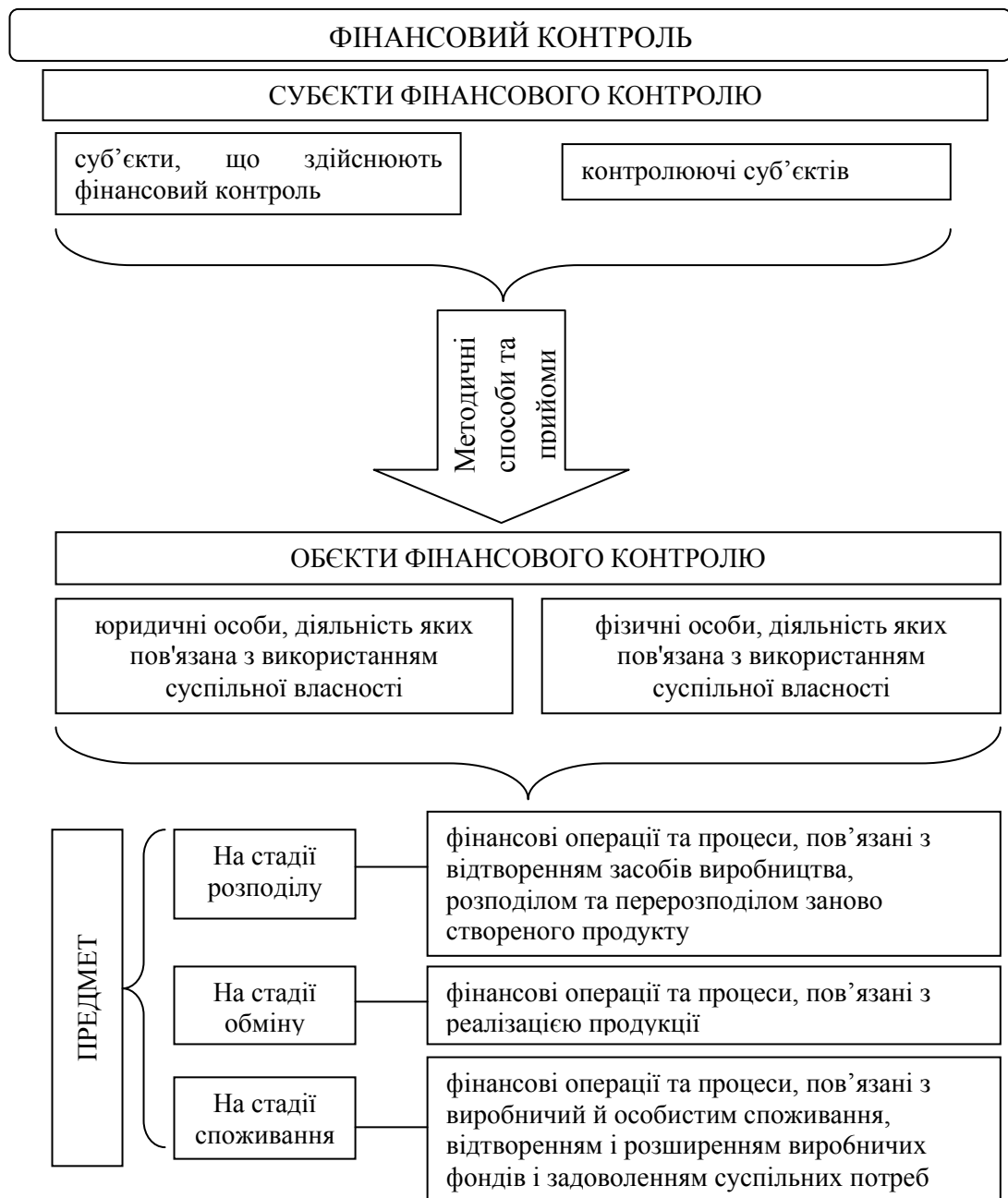

Рисунок 2 – Основні елементи системи фінансового контролю

Використані джерела

1. Анисимов, А. А. Финансовый контроль в капиталистических странах [Текст] : учебное пособие // А. А. Анисимов. - М. : Финансы. - 1966. - 99 с.
2. Базась, М. Ф. Методика та організація фінансового контролю [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закл. - К. : МАУП. - 2004. - 440 с. - ISBN : 966 - 608 - 501 - 1.
3. Башкатова, Т. А. Сущность и функции финансового контроля. [Текст] : учебное пособие // под ред. проф. Л. А. Дробозиной. - М. : ЮНИТИ. - 2001. - 527 с.

4. Болдырев, Б. Г. Финансы капиталистических стран [Текст] : ученик // Б. Г. Болдырев. - М. : Финансы и статистика. - 1985. - 344 с.
5. Василик, О. Д. Теорія фінансів [Текст] : підручник / Василик О. Д. - К. : НІОС. - 2000. - 416 с.
6. Вознесенский, Э.А. Финансовый контроль в СССР [Текст] : ученик // Э. А. Вознесенский. - М. : Юрид. лит. - 1973. - 134 с.
7. Воронова, Л. К. Фінансове право [Текст] : навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів // Л. К. Воронова. - К. : Вентурі, 1998. - 384 с.
8. Грачева, Е. Ю. Налоговое право: вопросы и ответы [Текст] : учебное пособие // Грачева Е.Ю., Соколова Е.Д. - М. : Юриспруденция. - 2001. - 128 с.
9. Грязнова, А. Г. Финансы [Текст] : учебник // А. Г. Грязновой, Е. В. Маркиной. - М. : Финансы и статистика. - 2006. - 504 с.
10. Зверенчук, Л. Ф., Гуральник, Я. И., Журко, В. Ф. и др. Контроль и ревизия в строительстве [Текст] : учебник // под ред. Л. Ф. Зверенчук. - М. : Финансы и статистика. - 1989. - 304 с.
11. Калюга, Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління [Текст] : монографія // Є. В. Калюга. - К. : Ельга, Ніка-центр. - 2002. - 320 с.
12. Кириленко, О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика) [Текст] : навчальний посібник // О. П. Кириленко. - Тернопіль: Економічна думка. - 2000. - 243 с.
13. Малеин, Н. С. Кредитно-расчетные правоотношения и финансовый контроль [Текст] : ученик // Н. С. Малеин. - М. : Наука, 1964. - 423 с. - ISBN :
14. Радионова, В. М., Шлейников, В. И. Финансовый контроль [Текст] : ученик // В. М. Радионова, В. И. Шлейников. - М. : ИД ФБК-ПРЕСС. - 2002. - 320 с.
15. Савченко, Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні [Текст] : дис. доктора юридичних наук : 12.00.07 / Савченко Леся Анатоліївна. - Ірпінь, 2002. - 454 с.
16. Сомоев, Р. Г. Задачи, формы и методы финансового контроля. / Финансы, денежное обращение и кредит [Текст] : учебник // под ред. М.В. Романовского, О.В. Врублевской. - М. : Юрайт, 2001. - 543 с.
17. Стефанюк, І. Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи [Текст] / І. Б. Стефанюк // Фінанси України. - 2009. - № 11. - С. 12 - 19.
18. Фадейкина, Н. В. Финансовый контроль в сфере государственного сектора экономики [Текст]: монография // Н. В. Фадейкина, В. А. Воронов. - Новосибирск. : СИФБД. - 2002. - 414 с.
19. Шевлоков, В. З. Организационные основы создания государственного финансового контроля [Текст] / В. З. Шевлоков // Аудит и финансовый анализ. - 2002. - №1. - С. 5-24.

Шипунова, О.В. Сутність, функції та види фінансового контролю за умов ринкової економіки [Текст] / О.В.Шипунова, Ю.В.Єльнікова // Науковий вісник Національної академії статистики обліку та аудиту. – 2012. - № 1 (34). – С. 61-71.